

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน การให้บริการข้อมูลทางยาของศูนย์ข้อมูลทางยา (Drug information center) จัดเป็นหน้าที่ที่สำคัญหน้าที่หนึ่งของเภสัชกร เนื่องจากเป็นแหล่งให้บริการข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับยา เช่น ความเหมาะสมของการสั่งใช้ยา, วิธีการใช้ยาอย่างถูกต้อง, ยาที่สามารถใช้ทดแทนยาที่ไม่มีในประเทศหรือในโรงพยาบาล ตลอดจนคำถามเกี่ยวกับการเกิดพิษของยา ซึ่งในปัจจุบันนี้ แนวโน้มของคำถามเกี่ยวกับการเกิดพิษของยา สารเคมี และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น พิษและสัตว์ที่มีพิษเริ่มมีเพิ่มมากขึ้น โดยที่คำถามในด้านที่เกี่ยวข้องกับการเกิดพิษในด้านต่าง ๆ นั้น มักเป็นคำถามที่ต้องการคำตอบอย่างถูกต้องและรวดเร็วเนื่องจากต้องมีเรื่องของความปลอดภัยในชีวิตของผู้ป่วยเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ ดังนั้น เภสัชกรผู้ทำหน้าที่ในการตอบคำถามทางพิษวิทยาเหล่านี้ ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และความสามารถในการหาและเก็บรวบรวมข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ในระดับสูงกว่าการหาข้อมูลในการตอบคำถามทางยาทั่วไป

การเกิดพิษจากพืช ถือเป็นปัญหาทางพิษวิทยาในรูปแบบหนึ่งที่สามารถพบได้ในประเทศไทย โดยมีจำนวนการเกิดอุบัติเหตุกรณีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคเหนือ มากที่สุดตามลำดับ (1) จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2524 - 2534 (2) พบว่ามีอุบัติเหตุกรณีการเกิดพิษจากพืชขึ้นทั้งสิ้น 420 กรณี โดยเป็นพิษที่เกิดจากเห็ดพิษ 211 กรณี และอีก 179 กรณีเป็นการเกิดพิษจากเมล็ดของพืช นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2529 (3) ยังพบรายงานการเกิดพิษจากเมล็ดของพันชาด (*Erythrophleum succirubrum* Gagnep) ขึ้นในค่ายของผู้อพยพชาวกัมพูชาในประเทศไทย ส่งผลให้เด็กชาวกัมพูชาเสียชีวิต 2 รายและเกิดอาการอื่น ๆ เช่น คลื่นไส้ อาเจียน อีก 24 ราย

ส่วนกรณีของอุบัติเหตุกรณีการเกิดพิษจากสัตว์ที่มีพิษนั้น นอกจากการเกิดพิษจากงูกัดซึ่งสามารถพบได้ทั่วไปแล้ว ยังสามารถพบพิษจากการบริโภคสัตว์ที่มีพิษด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือเกิดจากการประกอบอาหารที่ผิดวิธีทำให้ไม่สามารถขจัดพิษได้หมด เช่น การบริโภคปลาปักเป้าซึ่งมีสารพิษชื่อ Tetrodotoxin หรือการบริโภคแมงดาทะเลซึ่งมักก่อให้เกิด Paralytic shellfish poisoning (PSP) และในไข่ของแมงดาทะเลตัวเมียยังสามารถพบสารพิษ Tetrodotoxin ได้เช่นเดียวกันกับการรับประทานปลาปักเป้า เป็นต้น ซึ่งเราสามารถพบรายงานการเกิดพิษดังกล่าวได้บ้าง จากในปี พ.ศ. 2524 - 2530 พบรายงานการเกิดอุบัติเหตุกรณีการเกิดพิษจากปลาปักเป้าได้ 6 กรณี และพบรายงานการเกิดพิษจากแมงดาทะเล 4 ครั้ง และในปี พ.ศ. 2538 (4) พบรายงานจากการเกิดพิษจากการรับประทานไข่ของแมงดาทะเล (*Carcinoscorpius rotundicausa*) ส่งผลให้เกิดอาการพิษทั่วไป 71 ราย (เป็นอาการทางระบบประสาท เช่น ชา, วิงเวียน, คลื่นไส้, อาเจียน เป็นต้น) โดยมี 19 รายต้องใช้เครื่องช่วยหายใจ เนื่องจากระบบหายใจเป็นอัมพาต และมีผู้เสียชีวิต 2 ราย จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ข้างต้นสามารถเป็นตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการตอบคำถามเกี่ยวกับพืชพิษและสัตว์พิษได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีอุบัติเหตุกรณีการเกิดที่ค่อนข้างน้อย ทำให้การหาข้อมูลในสภาวะที่ต้องการคำตอบเร่งด่วนเป็นไปได้ยาก

ในการจัดทำฐานข้อมูลพืชพิษและสัตว์พิษในครั้งนี้เป็นการทำโปรแกรมฐานข้อมูลเพิ่มเติมจากโปรแกรมฐานข้อมูลทางพิษวิทยาเรื่องอื่น ๆ ที่เคยได้มีการจัดทำมาก่อนแล้ว เช่น ในปี พ.ศ. 2544 (5) ได้มีการจัดทำ

โปรแกรมฐานข้อมูลสำหรับจัดการผู้ป่วยที่ได้รับพิษจากยาเกินขนาด วัตถุประสงค์ที่ใช้ในบ้านเรือน และสารกำจัดศัตรูพืช ที่จัดทำโดย ภูริดา เวียนทอง นักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ใช้โปรแกรม Microsoft Access Version 97 เช่นกัน ดังนั้น การจัดทำโปรแกรมฐานข้อมูลพิษพิษและสัตว์พิษในครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อสำหรับใช้เป็นแหล่งอ้างอิงเพิ่มเติมที่สามารถใช้ตอบคำถามเกี่ยวกับการเกิดพิษจากพิษและสัตว์ได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องให้แก่ศูนย์ข้อมูลทางยา ทั้งยังมีวัตถุประสงค์ในการนำไปใช้เป็นแหล่งความรู้ให้สำหรับบุคคลทั่วไปอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการตอบคำถามทางพิษวิทยาที่เกี่ยวกับพิษพิษและสัตว์พิษให้แก่เภสัชกรประจำศูนย์ข้อมูลทางยา
2. เพื่อให้สามารถใช้เป็นแนวทางในการรักษาผู้ป่วยที่ได้รับพิษจากพิษและสัตว์ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว
3. เพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงที่เชื่อถือได้ในการค้นคว้าเกี่ยวกับพิษพิษและสัตว์พิษที่พบได้ในประเทศไทย
4. เพื่อให้เกิดการนำไปประยุกต์ใช้เป็นแหล่งความรู้ให้กับบุคคลทั่วไปในการปฏิบัติและดูแลตัวเองในด้านพิษวิทยาอย่างถูกต้อง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เภสัชกรประจำศูนย์ข้อมูลทางยาสามารถใช้เป็นแหล่งอ้างอิงในการตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับพิษพิษและสัตว์พิษได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว
2. บุคลากรทางการแพทย์สามารถเข้าถึงข้อมูลในการประเมินและรักษาผู้ป่วยที่ได้รับพิษจากพิษและสัตว์ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว
3. เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและถูกต้องในการค้นคว้าหาข้อมูลของพิษพิษและสัตว์พิษที่พบในประเทศไทย
4. ประชาชนสามารถปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องเมื่อได้รับพิษจากพิษและสัตว์

ขอบเขตในการวิจัย

เป็นการจัดทำโปรแกรมฐานข้อมูลของพิษพิษและสัตว์พิษที่พบรายงานได้ในประเทศไทย แนวทางในการดูแลผู้ป่วยขั้นต้นก่อนมาโรงพยาบาล แนวทางในการรักษาผู้ป่วยที่เหมาะสมของบุคลากรทางการแพทย์ และส่วนที่ใช้สำหรับเพิ่มเติมฐานข้อมูลลงในโปรแกรม โดยใช้โปรแกรม Microsoft Access version 97 เป็นโปรแกรมจัดเก็บฐานข้อมูล

ระยะเวลาที่ทำการวิจัย

มิถุนายน พ.ศ. 2546 ถึง กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2547

แผนการดำเนินงานตลอดโครงการ

การดำเนินงาน	ระยะเวลา									
	มิ.ย	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	
1. รวบรวมข้อมูลและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	←	→								
2. รวบรวมและจัดเก็บฐานข้อมูล			←	→						
3. ทดลองใช้โปรแกรมโดยศูนย์ข้อมูลทางยาของโรงพยาบาล						←	→			
4. สำนักรความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ ของโปรแกรมฐานข้อมูล							←	→		
5. วิเคราะห์และสรุปผล								←	→	
6. นำเสนอผลการวิจัยและส่งรายงานการวิจัย									←	→

